

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมเมืองหลวงพระบางภายหลังเป็นเมืองมรดกโลกในครั้งนี้ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสิ่งแวดล้อมเมืองหลวงพระบางก่อนเป็นเมืองมรดกโลก และกระบวนการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมเมืองหลวงพระบางภายหลังเป็นเมืองมรดกโลกและสิ่งแวดล้อมเมืองหลวงพระบางภายหลังเป็นเมืองมรดกโลก ในพื้นที่ศึกษาเขตเชียงทอง ซึ่งเป็นเขตเมืองเก่าของเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองเก่าหรือเขตอนุรักษ์ เจ้าหน้าที่รัฐบาลท้องถิ่นหลวงพระบาง พระสงฆ์ และผู้นำชุมชนพื้นที่ศึกษา 8 หมู่บ้านและ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ(Non Informal Interview) การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Informal Interview) และจากการสังเกต (Observation) ซึ่งผู้วิจัยจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด

5.1 บริบททั่วไป

สภาพทั่วไปพื้นที่ศึกษาเป็นเขตพื้นที่เมืองเก่าเป็นเมืองอนุรักษ์บ้านเรือนมรดก ซึ่งตั้งอยู่ในเขตของเทศบาลเมืองหลวงพระบาง พื้นที่เขตเชียงทองทั้งหมดมีหมู่บ้าน 8 หมู่บ้าน เขตนี้มีจุดเด่นเพราะเป็นที่ตั้งของพระราชวังเก่า (ปัจจุบันเป็นหอพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ) มีวัดที่เก่าแก่เป็นวัดคู่บ้านคู่เมือง 3 วัด ที่มีชื่อเสียงได้แก่ วัดใหม่ วัดเชียงทอง และวัดพระธาตุพูสี ซึ่งตั้งอยู่กลางใจเมืองลักษณะเป็นภูเขา เมื่อขึ้นไปสามารถมองเห็นทิวทัศน์บริเวณโดยรอบของเมืองหลวงพระบางที่สวยงามตามธรรมชาติ ซึ่งมีแม่น้ำสองสายไหลผ่านเมืองคือแม่น้ำโขงและแม่น้ำคาน จึงทำให้เมืองหลวงพระบางมีความอุดมสมบูรณ์ประกอบไปด้วยแมกไม้نانาพรรณเป็นสีเขียวตลอดปีทั่วบริเวณตัวเมืองและเมื่อขึ้นไปบนพูสีชมตัวเมืองจะแลเห็นหลังคาของพระราชวังเก่า หลังคาวัด และหลังคาบ้านเรือนเก่าอันเป็นสิ่งปลูกสร้างที่ทำให้เขตนี้เป็นจุดเด่นมากกว่าเขตอื่น ๆ คือบ้านเรือนเก่าของชาวหลวงพระบางมีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์ของลาวเมืองหลวงพระบางและอาคารบางส่วนเป็นรูปแบบของอาณานิคมฝรั่งเศส ผู้ที่อยู่อาศัยในเมืองหลวงพระบางได้อาศัยสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัย

เป็นเมืองหลวงที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมีความสัมพันธ์ทางสังคม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันมีประเพณีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย คนเมืองหลวงพระบาง ดำรงชีวิตแบบสังคมเมืองกึ่งสังคมชนบท ผู้ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณชานเมือง อาชีพส่วนใหญ่ทำสวน ทำไร่ ทำนา สำหรับผู้ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตเมืองส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย รับราชการ

การบริหารเมืองมรดกโลก องค์การยูเนสโกได้ตั้ง “ห้องการมรดกโลก” ขึ้นมาดูแล เป็นหน่วยงานอิสระทำหน้าที่ดูแลเรื่องอาคารเรือนเก่า และสถาปัตยกรรม โบราณสถาน ต่อมาภายหลังประกาศเป็นเมืองมรดกโลกแล้ว 3 ปี รัฐบาล สปป.ลาว ได้จัดตั้งองค์การบริหารตัวเมืองขึ้นมา ซึ่งทำหน้าที่คล้ายเทศบาล เพื่อทำหน้าที่ดูแลสิ่งแวดล้อมเมืองหลวงพระบาง โดยประสานงานร่วมกับห้องการมรดกโลก หน่วยงานองค์การบริหารตัวเมืองมีหน้าที่ดูแลด้านต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการเก็บขยะการทำความสะอาดภายในเขตเทศบาลเมือง การสร้างคูร่องระบายน้ำ การดูแลเรื่องการวางสายไฟฟ้าและสายโทรศัพท์ การสร้างสวนสาธารณะ ปลูกต้นไม้ดูแลตกแต่งไม้ดอกไม้ประดับตัวเมือง และการปลูกต้นไม้ตามริมถนน

5.2 สิ่งแวดล้อมเมืองหลวงพระบางก่อนเป็นเมืองมรดกโลก

สภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและภูมิทัศน์เมืองหลวงพระบางก่อนเป็นเมืองมรดกโลก เมืองหลวงพระบางเป็นเมืองตั้งอยู่ทางภาคเหนือของสปป.ลาวเป็นเมืองที่มีพระมหากษัตริย์องค์สุดท้ายประทับ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของตัวเมืองแบบอาณานิคมฝรั่งเศส จึงมีแบบสถาปัตยกรรมที่แตกต่าง เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีโบราณสถานที่โดดเด่น ได้แก่พระมหาราชวังเดิมและวัดพระธาตุพูสี ลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวเครือญาติและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของคนหลวงพระบาง สมัยเมื่อก่อนชาวหลวงพระบางมีความรักใคร่สามัคคีกันดี มีการเดินทางไปมาหาสู่ระหว่างญาติพี่น้องและการพบปะสังสรรค์กับเพื่อนเป็นบางโอกาสตามงานประจำปีและในวันสำคัญทางศาสนาและงานบุญประเพณีวัฒนธรรมของชาวเมืองหลวงพระบาง ด้านการแต่งกายของผู้หญิงลาวสมัยก่อนนั้นนิยมนุ่งผ้าซิ่นลาวครึ่งน่อง(ภายหลังเป็นผ้าซิ่นยาวกล่อมเท้าแบบล้านนา) และผู้มักนิยมไว้ผมยาวเกล้ามวยผมรัดสายโซ่ทองปักปิ่นทองหรือประดับดอกไม้จำพวกดอกไม้พวงดอกไม้ โดยมีผ้าสไบพาดคาดอก ส่วนผู้ชายจะนิยมแต่งกายตัดผมทรงทรงใส่เสื้อคอกลมใส่กางเกงขายาว ตามโอกาสที่เหมาะสม สำหรับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนสมัยก่อนเป็นชีวิตแบบเรียบง่าย ไม่เร่งรีบ ไม่มีการแข่งขัน แบบแผนการดำรงชีวิตใช้ชีวิตแบบชาวพุทธที่มีความพออยู่พอกินทำบุญใส่บาตร ถวายทาน สร้างวัด สร้างวิหารเป็นสิ่งที่ชาวหลวงพระบางทำสืบทอดกันมาเป็นเวลานานสืบสายวงศ์ตระกูล ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและภูมิทัศน์ก่อนเป็นเมือง

มรดกโลกที่เกี่ยวข้องกับสถานที่อยู่อาศัยของชาวเมืองหลวงพระบางนิยมสร้างบ้านแบบสองชั้น ยกพื้นสูงจากหน้าดินประมาณสองเมตรครึ่ง นิยมสร้างบ้านยกพื้นสูง เพื่อระบายอากาศในฤดูร้อนหลังคามุงด้วยกระเบื้องดินขอลดความร้อนจากอากาศ วัสดุที่นำมาใช้ส่วนใหญ่เป็นไม้ที่หาได้ภายในท้องถิ่น ส่วนแบบอาคารร้านค้าในเมืองหลวงพระบางเป็นสถาปัตยกรรมแบบฝรั่งเศส เพราะก่อสร้างตั้งแต่สมัยฝรั่งเศสปกครอง ซึ่งการสร้างบ้านมีชาวฝรั่งเศสเป็นผู้ออกแบบทำให้รูปแบบของบ้านสมัยก่อนมีรูปแบบอาณานิคมฝรั่งเศสเป็นส่วนใหญ่ ด้านการจราจรในเมืองหลวงพระบางก่อนเป็นเมืองมรดกโลกไม่มีความวุ่นวายเพราะถนนในเมืองหลวงพระบางยังไม่ดีและถนนจากเวียงจันทน์ไปเมืองหลวงพระบางยังเดินทางไม่สะดวก ตลอดถนนเชื่อมระหว่างเมืองหลวงพระบางกับเมืองอื่นๆ ก็ไม่สะดวกประกอบกับรายได้ของคนเมืองหลวงพระบางมีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการซื้อรถยนต์หรือมอเตอร์ไซด์ ที่ต้องนำเข้ามาจากประเทศไทย ทำให้เมืองหลวงพระบางเมื่อก่อนเป็นเมืองมรดกโลกไม่มีปัญหาในด้านการจราจรภายในเมืองหลวงพระบาง ด้านเกี่ยวกับขยะในเมืองหลวงพระบางเมื่อก่อนเป็นเมืองมรดกโลกไม่ได้รับการเอาใจใส่ การเก็บขยะของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเก็บขยะเฉพาะขยะที่ตัวตลาด ไม่ได้เก็บขยะที่หมู่บ้าน ประชาชนจะจัดการเองเช่นเอาขยะ ไปทิ้งตามที่สาธารณะ การเผาหลังบ้าน และขยะส่วนใหญ่จะเป็นจำพวกเศษไม้ เศษหญ้า เศษอาหารจากครัวเรือน ภาชนะห่ออาหารจำพวกใบตอง ใบบอน ปริมาณของขยะมีจำนวนไม่มาก จึงไม่สร้างปัญหาคอชุมชน สำหรับสิ่งแวดล้อมด้านมลภาวะมีปัญหามลภาวะทางน้ำ คือร่องระบายน้ำที่ไหลจากตัวเมืองลงสู่แม่น้ำโขงและแม่น้ำคานเมื่อก่อนยังไม่เป็นร่องน้ำ เทคอนกรีต น้ำใช้ที่ไหลออกจากครัวเรือนจะไหลไปตามร่องน้ำคันดินทำให้น้ำขังอยู่ตามบริเวณที่ลุ่มน้ำขังสถานที่ต่าง ๆ เหล่านี้ จะส่งกลิ่นเหม็นรบกวนผู้ที่อยู่อาศัยบริเวณบ้านเรือนใกล้เคียง น้ำเสียและกลิ่นเหม็น สมัยก่อนเป็นเพียงน้ำใช้จากครัวเรือนและมีปริมาณน้อย แต่ปัจจุบันน้ำเสียมีปริมาณมากจากการใช้ในครัวเรือน จากบ้านพัก จากโรงแรม จากร้านอาหาร ทำให้ปริมาณน้ำมีมากขึ้นและมีความสกปรกเจือปนสารเคมีจำพวกผงซักฟอก น้ำยาขัดล้างห้องน้ำ อื่นๆ มากขึ้นและเน่าเหม็นส่งกลิ่นไปทั่วบริเวณชุมชนในเขตเมือง ด้านมลภาวะทางเสียงที่รบกวนนาราชาญในเขตเชียงทองส่วนใหญ่จะเป็นเสียงดังจากรถจักรยานยนต์ รถยนต์ ในบริเวณถนนที่เป็นแหล่งธุรกิจการท่องเที่ยวบางแห่งในบางช่วงเวลาเท่านั้น

5.3 กระบวนการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมเมืองหลวงพระบางภายหลังเป็นเมืองมรดกโลก

กระบวนการเตรียมความพร้อม ความรู้ความเข้าใจ และความตระหนัก เพื่อเตรียมรับกระบวนการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมเมืองหลวงพระบางภายหลังเป็นเมืองมรดกโลกนั้น หน่วยงานรัฐบาลสปป.ลาวที่รับผิดชอบโดยตรงยังไม่มี และการดำเนินงานของห้องการมรดกโลก ในครั้งช่วงแรกไม่ได้มีการวางแผนงานเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักและสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการเป็นเมืองมรดกโลกไว้ล่วงหน้ามาก่อน เพราะการดำเนินงานเรื่องการขอเมืองหลวงพระบางเป็นเมืองมรดกโลกนั้นเดิมทีในครั้งแรกนั้นเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้มีอำนาจระดับสูงกว่าระดับแขวงและยังไม่มีความแน่นอนว่าสถานที่ 3 แห่ง ได้แก่ เมืองหลวงพระบาง ท่งไห่หิน และวัดพู ไม่ทราบว่าสถานที่ไหนจะได้รับการรับรองจากองค์การยูเนสโก ต่อจากนั้นมาเมื่อได้ประกาศรับรองเมืองหลวงพระบางเป็นเมืองมรดกโลกรัฐบาลลาว จึงได้ประกาศให้ประชาชนรับรู้และจัดทำเอกสารรายงานเกี่ยวกับเมืองมรดกโลกออกเผยแพร่ให้แก่หน่วยงานราชการต่างๆ สำหรับในระดับหมู่บ้านนั้น ได้มีเอกสารแจ้งอย่างเป็นทางการลงไปถึงผู้ใหญ่บ้านให้รับทราบ แต่ผู้ใหญ่บ้านบางหมู่บ้านก็ไม่ได้ประชุมแจ้งรายละเอียดลงไปยังลูกบ้าน จึงมีประชาชนเข้าร่วมรับการอบรมให้ความรู้ เพื่อสร้างความตระหนักกับการเตรียมความพร้อมเพียงจำนวนน้อยมีเพียงแต่การกระจายข่าวสถานีวิทยุและโทรทัศน์ ให้ประชาชนทราบว่าเมืองหลวงพระบางเป็นเมืองมรดกโลก

กระบวนการเตรียมการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ศึกษาเขตเชียงทองผู้ใหญ่บ้านได้รับเอกสารและจัดประชุมประชาชนประกาศการเป็นเมืองมรดกโลกเมืองหลวงพระบางแก่ประชาชนให้มีความตื่นตัว สร้างวิถีชีวิตใหม่ให้เข้าใจถึงหลักการของการเป็นเมืองมรดกโลกและบอกให้ทราบถึงสิทธิประโยชน์อันดีงามไว้ให้ยืนยาวตลอดไปในแต่ละหมู่บ้านได้ให้ช่วยกันรักษาโบราณสถานให้คงอยู่ในสภาพเดิม นอกจากนั้นองค์การยูเนสโกระดับภูมิภาค สำนักงานอยู่ในกรุงเทพฯ ได้จัดตั้งห้องการเมืองมรดกฝึกอบรมพระสงฆ์และสามเณรที่วัดเชียงม่วนโดยเชิญครูที่สอนศิลปะจากโรงเรียนและวิทยาลัยมาเป็นวิทยากร เพื่อฝึกฝนให้พระเณรมีความรู้ ในเชิงช่างเพื่อจะได้มีบทบาทก่อสร้างและซ่อมแซมอาคารแบบเก่าเปิดสอนทั้งด้านศิลปะ เช่นการหัดปั้นพระพุทธรูป หัดเขียนลายเส้นจิตรกรรมฝาผนังการลงรักปิดทองการหล่อพระพุทธรูปด้วยโลหะ การปั้นช่อฟ้าใบระกาและการสอนเทคนิคการก่อสร้างเช่นวิธีผสมปูนแบบโบราณวิธีทำฝาดอกสี่ซึ่งเป็นไม้ไผ่สานข้างใน ด้านนอกฉาบด้วยปูนหมักแบบโบราณงานทั้งหมดนี้ ต้องอาศัยความชำนาญและความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

กระบวนการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางสังคมในครอบครัว เครือญาติและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้มีกระบวนการปรับเปลี่ยนไปบ้าง เนื่องจากมีคนแปลกหน้านักท่องเที่ยวเข้ามาอยู่อาศัยร่วมกับชุมชน ผู้คนที่เคยอยู่มาก่อนได้ขายบ้าน หรือได้ให้เช่าอาคารบ้านเรือน โดยเจ้าของบ้านเดิมย้ายไปอยู่ที่บริเวณชานเมืองหรือบางรายอพยพย้ายถิ่นไปอยู่เมืองอื่น ทำให้ระบบเครือญาติ ที่เคยอยู่อาศัยร่วมกันมีความใกล้ชิดสนิทติดต่อกันมากเมื่อก่อนเป็นเมืองมรดกโลก จึงต้องห่างกันไป ด้านวิถีชีวิตและด้านวัฒนธรรมการแต่งกายของคนเมืองหลวงพระบางได้มีการลอกเลียนแบบการแต่งกายจากการเรียนรู้ทางสังคมภายนอกที่เข้ามาพร้อมกับสื่อสารมวลชน ได้แก่ทีวีช่องต่างประเทศที่สามารถรับได้จากงานดาวเทียม และจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่ได้เดินทางเข้าประเทศและนำเอาวัฒนธรรมการแต่งกายสมัยใหม่เข้ามา เช่นผู้หญิงลาวเคยใส่เสื้อแบบลาวก็มีการปรับเปลี่ยนมาใส่เสื้อยั๊ครูปทรง แทนการแต่งตัวแบบนุ่งผ้าซิ่น แม้ว่าภายหลังการเป็นเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง รัฐบาลได้มีกฎระเบียบออกมากล่าวเกี่ยวกับการแต่งกายแก่ประชาชนที่ไปติดต่อสถานที่ราชการและระเบียบการแต่งกายเมื่อไปในศาสนสถานต้องแต่งตัวเรียบร้อยก่อนเข้าวัด ดังนั้นกระบวนการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวหลวงพระบางนั้น คือค่าครองชีพแพงขึ้นหลังจากประกาศการท่องเที่ยวลาว ค.ศ 1999-2000 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าประเทศลาวเป็นจำนวนมากทำให้เกิดธุรกิจใหม่ ๆ การให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเช่นร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านเบอร์เกอร์ ร้านขายของที่ระลึก สถานบันเทิงต่าง ๆ เปิดทั้งกลางวันกลางคืน

กระบวนการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพเมืองหลวงพระบางภายหลังเป็นเมืองมรดกโลกที่อยู่อาศัย ร้านค้าอาคารที่มีความเก่าแก่ที่เป็นเรือน โบราณแบบอาณานิคมฝรั่งเศส นำเสนอต่อองค์การยูเนสโกได้รับความเห็นชอบให้เป็นเรือนอนุรักษ์ ซึ่งหน่วยงานห้องการมรดกออกกฎหมายประกาศขึ้นทะเบียน ต่อมาออกกฎระเบียบว่าด้วยการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย และอาคารเรือนเก่าเจ้าของบ้านที่ต้องการซ่อมแซมบ้านของตนไปติดต่อห้องการมรดกโลก เพื่อรับทราบขั้นตอนการซ่อมแซมให้ถือปฏิบัติตามข้อกำหนดของห้องการมรดกอย่างเคร่งครัด แต่มีปัญหาเรื่องความร่วมมือจากประชาชน เนื่องมาจากกฎระเบียบออกมายังคับใช้ไม่ได้รับความเห็นชอบจากประชาชนและความขัดแย้งต่อผลประโยชน์เจ้าของเรือนเก่าที่ต้องการขยายพื้นที่ให้กว้างขึ้นมากกว่าเดิม แต่กฎระเบียบการซ่อมแซมเรือนเก่าที่ขึ้นทะเบียนต่อเดิมไม่ได้ จึงเกิดข้อขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ห้องการมรดกโลกกับประชาชน และในการซ่อมแซมบ้านเรือนเก่านั้นเจ้าของบ้านต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง เกิดปัญหาเกี่ยวกับเจ้าของบ้านที่ไม่มีเงินที่จะซ่อมแซม บ้านที่ขึ้นทะเบียนเป็นมรดก หน่วยงานห้องการมรดกโลกจะช่วยเหลือกระเบื้องดินขอมุงหลังคา แต่หากสร้างบ้านใหม่ก็ต้องทำตามระเบียบการสร้างบ้านในเขตเมืองเก่าต้องสร้างเองทั้งหมด โดยแบบแปลนต้องเป็นแบบบ้านเรือนลาวดั้งเดิมหลวงพระบางหรือต้องเป็นแบบแปลนอาณานิคมฝรั่งเศสเท่านั้น

5.4 สิ่งแวดล้อมภายหลังเป็นเมืองมรดกโลก

หลังจากประกาศรับรองเมืองหลวงพระบางเป็นเมืองมรดกโลก รัฐบาลต้องเร่งพัฒนา เรื่องของสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ถนนในเมืองได้รับการซ่อมแซม ได้นำไฟฟ้ามา จากเวียงจันทน์ สร้างห้องน้ำสาธารณะ บ้านเรือนได้รับขึ้นทะเบียนเป็นเรือนมรดก อาคารบางหลัง ได้รับการปรับเปลี่ยนเป็นบ้านเช่าอาศัย เช่าทำธุรกิจ ที่พักอาศัยแก่นักท่องเที่ยว เรือนเก่าโบราณ บางหลังได้ปรับเปลี่ยนเป็นร้านอาหาร เป็นสำนักงานการท่องเที่ยว เปิดเป็นร้านอาหารแบบต่าง ประเทศ (Bakery) การปรับเปลี่ยนมีการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติ ด้านการแต่งกาย การบริโภค อาหารสำเร็จรูป และค่านิยมสินค้าสมัยใหม่ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นเพราะมีผู้คนชาวต่าง ประเทศจำนวนมากเดินทางเข้าไปพักอาศัยอยู่รวมในชุมชนที่เรียกว่า “แขกคือผู้มาเยือน” บุคคลคน เหล่านี้จะมาพร้อมกับสิ่งแปลกใหม่ทันสมัย การแต่งกายสมัยใหม่ ๆ ทำให้ชาวหลวงพระบาง บางกลุ่มโดยเฉพาะคนรุ่นหนุ่มสาวมีพฤติกรรมการเลียนแบบทางสังคมและวัฒนธรรม

สภาพเมืองหลวงพระบางที่เคยเป็นเมืองปิดตั้งอยู่ติดริมแม่น้ำโขงเมื่อก่อนกลายมาเป็น ที่รู้จักของผู้คนไปทั่วโลกได้รับการเอาใจใส่ในการพัฒนาพื้นฐานสาธารณะที่ให้แลดูสวยงามได้มี การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่นด้านการจราจรในเมืองหลวงพระบางมีการปรับ เปลี่ยนไปถนนในเมืองดีขึ้นสะดวกสบายในการเดินทางมากขึ้น มีการตั้งนำรถจักรยานยนต์เข้าจาก ประเทศจีนมีราคาถูกกว่า รถจักรยานยนต์ที่นำเข้ามาจากประเทศไทย ประชาชนชาวเมืองหลวง พระบางมีรายได้เพิ่มมากขึ้นทำให้สามารถซื้อรถที่นำเข้ามาจากประเทศจีนในราคาถูกทำให้ปริมาณรถ มอเตอร์ไซด์และรถยนต์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และธนาคารพัฒนาเอเชียได้ให้กู้ยืมเงินในการสร้าง และซ่อมแซมถนนสายสำคัญในเมืองหลวงพระบาง ทำให้การจราจรสะดวกสบายมากขึ้น แต่สิ่ง ตามมาคือปัญหาการจราจรในเมืองหลวงพระบางเพราะมีพื้นผิวถนนมีขนาดพื้นที่ค่อนข้างจำกัด มีปัญหาด้านการขยายถนนเพื่อรองรับจำนวนรถที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี จึงเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มี ต่อเมืองหลวงพระบางในอนาคต และปัญหาเรื่องขยะ การจัดการขยะของชุมชน การทิ้งขยะในชุม ชนเมืองหลวงพระบางยังไม่ได้แยกประเภทขยะก่อนทิ้ง ซึ่งทำให้การจัดการยุ่งยาก มีผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมจากจำนวนขยะในเมืองหลวงพระบางต่อวันเพิ่มปริมาณมากขึ้นจากการบริโภคของคน ในท้องถิ่นและจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปหลวงพระบางทุกวัน ขยะจากครัวเรือน บ้านพัก โรงแรมและร้านอาหารไม่ได้แยกก่อนทิ้ง ขยะทุกอย่างทิ้งลงในถังเดียวกันแล้ว นำมาทิ้งไว้วางไว้ริมถนนเจ้าหน้าที่หน่วยงานเทศบาลจะมากับตามตารางวันเวลาที่กำหนดไว้

ด้านมลพิษในเมืองหลวงพระบาง เช่นป้ายโฆษณา สายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ สิ่งเหล่านี้ เป็นเป็นปัญหามลพิษทางด้านสายตา และดูขัดกับภาพความเป็นเมืองเก่าของหลวงพระบาง

สาเหตุที่ทำให้ป้ายโฆษณา มีเพิ่มมากขึ้นในเมืองหลวงพระบาง มีธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้ป้ายโฆษณา มีตามริมถนนสายหลักมีทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เมื่อก่อนไม่มีกฎระเบียบว่าด้วยป้ายโฆษณาภายหลังจากประกาศเมืองหลวงพระบางเป็นเมืองมรดกโลก เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเห็นว่าเป็นปัญหาป้ายโฆษณากำลังสร้างมลพิษทางสายตาและไปดบังทัศนียภาพของอาคารบ้านเรือน จึงได้ออกกฎระเบียบว่าด้วยเรื่องการทำป้ายโฆษณาในเมืองหลวงพระบางในเขตอนุรักษ์สายไฟฟ้าและสายโทรศัพท์ที่มีจำนวนมากเพิ่มขึ้นตามความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวต้องการใช้ไฟฟ้าและโทรศัพท์ทำให้ปริมาณของสายไฟฟ้าและสายโทรศัพท์ริมถนนดูแล้วมีมากขึ้นกว่าเดิมเหมือนมาก มลภาวะด้านเสียงในเมืองหลวงพระบางเมื่อก่อนเป็นเมืองมรดกโลกไม่ค่อยมีเสียงดัง รบกวนที่น่ารำคาญหลังจากเป็นเมืองมรดกโลกและรัฐบาลส่งเสริมการท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านได้จัดปีท่องเที่ยวลาว(Visit Laos year) หลังจากนั้นมึ่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเมืองหลวงพระบาง ทำให้ทางรัฐบาลลาวและบริษัทท่องเที่ยวต้องเตรียมการเรื่องขนส่งโดยตรงกับประเทศเพื่อนบ้านเชื่อมสายการบินระหว่างประเทศบินตรงสู่หลวงพระบาง ในทุกวันนี้มีเที่ยวบินจากประเทศต่าง ๆ บินลงหลวงพระบางประมาณ 6 เที่ยวบินต่อวันอย่างน้อยจากไม่เคยมีเครื่องบินระหว่างประเทศ ด้านการขนส่งทางบกจากเวียงจันทน์ไปหลวงพระบางมีนักท่องเที่ยวไปอยู่ตลอดเวลาและการขนส่งทางน้ำเรือค่วนและเรือธรรมดา จากตอนเหนือของประเทศ ที่แขวงบอลแกวตรงกับอำเภอเชียงของประเทศไทยจะมีนักท่องเที่ยวข้ามจากประเทศไทยไปขึ้นเรือประมาณวันละประมาณ 50-70 คน เดินทางไปเมืองหลวงพระบาง โดยการเดินทางเรือโดยสาร ซึ่งจะส่งเสียงดังรบกวนผู้คนที่ตั้งบ้านเรือนริมฝั่งแม่น้ำโขงและแม่น้ำคาน และนักท่องเที่ยวเวลากลางคืนกินเหล้าพูดคุยกันส่งเสียงดังรบกวนตามท้องถนนเกือบทุกวัน

5.5 อภิปรายผล

กระบวนการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมหลวงพระบางตามที่ห้องกรมรดกโลก และหน่วยงานองค์การบริหารท้องถิ่นของรัฐบาลออกกฎระเบียบมาควบคุมและมีอำนาจด้านจัดการชุมชนและเจ้าของบ้านเรือนอาคารสถานที่นั้น ได้สร้างกลุ่มผลประโยชน์ของคนสองกลุ่มขึ้นมาคือกลุ่มคนที่ได้รับผลประโยชน์และกลุ่มคนที่เสียผลประโยชน์ ซึ่งกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์คือผู้ที่เป็นเจ้าของอาคารในบริเวณถนนสายหลัก ทำธุรกิจร้านค้าและกิจการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเช่นเรือนพักนักท่องเที่ยว ร้านอาหาร ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านอัครูป บริษัทท่องเที่ยว หรือบางอาคารที่เจ้าของไม่ทำกิจการเองก็จะให้ผู้อื่นเช่าเก็บค่าเช่าเป็นรายเดือนหรือรายปี ส่วนกลุ่มที่เสียผลประโยชน์มีผลกระทบโดยตรง คือประชาชนที่สร้างบ้านอยู่ในเขตหวงห้ามบริเวณพระธาตุพูสี

และประชาชนที่ปลูกสร้างบ้านเรือนอาศัยอยู่บริเวณใกล้กับโบราณสถาน และประชาชนที่ปลูกสร้างบ้านเรือนริมแม่น้ำโขง แม่น้ำคานหรือประชาชนที่เป็นลาวสูงที่อพยพมาตั้งเพิงขายของให้กับนักท่องเที่ยวบริเวณใกล้ตลาด ซึ่งทางรัฐบาลมีความต้องการให้ย้ายออกไปขายที่อื่น เพราะต้องการจะให้บริเวณนี้เป็นอาคารร้านค้าขายของที่ระลึกของฝากแก่นักท่องเที่ยว

ปัจจัยด้านการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐมีผลต่อกระบวนการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและภูมิทัศน์ ซึ่งหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามารับผิดชอบอย่างเช่นการเคหะผังเมือง การคมนาคมขนส่งไปรษณีย์และการก่อสร้าง หน่วยงานของรัฐขาดการวางแผนงานร่วมกันในการปรับเปลี่ยนและจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง เพื่อให้เกิดความสอดคล้องอย่างเหมาะสม(Compromise) ระหว่างกิจกรรมด้านเศรษฐกิจกับกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมนั้น ต้องดำเนินการควบคู่กันไป จะเลือกดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเหมือนที่ผ่านมาไม่ได้ จึงจะมีความยั่งยืนบนฐานการพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต้องดำเนินการไปพร้อมกับการอนุรักษ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมสองขั้วคือระหว่างสิ่งแวดล้อมกับกระบวนการพัฒนาหรือระหว่างเศรษฐกิจกับนิเวศวิทยา สอดคล้องกับเสนาะ อุณาภูล(อ้างในอนุรักษ์ ปัญญาอนุรักษ์, 2539) ซึ่งได้ให้ความหมายคำว่า การพัฒนา เพื่อความอยู่รอดอย่างยั่งยืนคือ “การพัฒนา ซึ่งรักษาความสมดุลระหว่างการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการสงวนทรัพยากรธรรมชาติเป็นการพัฒนาที่ให้เศรษฐกิจเจริญรุ่งเรืองอย่างต่อเนื่องและในขณะเดียวกันทรัพยากรธรรมชาติก็ได้รับการสงวนรักษาไว้ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ”

ปัจจัยด้านองค์การบริหารห้องการมรดกโลก และองค์การบริหารท้องถิ่นในการเตรียมความพร้อมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อกระบวนการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพเมืองหลวงพระบางภายหลังเป็นเมืองมรดกโลกด้านที่อยู่อาศัย ร้านค้า อาคารที่มีความเก่าที่เป็นเรือนลาวโบราณและแบบอาณานิคมฝรั่งเศสหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกกฎหมายบังคับใช้และต่อมาออกกฎระเบียบว่าด้วยการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ร้านค้า และอาคารเก่า มีขั้นตอนของการซ่อมแซมให้เจ้าของบ้านที่ต้องการซ่อมแซมบ้านของตน ไปติดต่อห้องการมรดกโลกเพื่อรับการซ่อมแซมให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของห้องการมรดกโลกมีปัญหาเรื่องการไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน เนื่องจากกฎระเบียบออกมาบังคับใช้โดยไม่ได้ความเห็นชอบจากประชาชนและขัดต่อผลประโยชน์ของเจ้าของเรือน จึงเกิดข้อขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ห้องการมรดกโลกกับประชาชน แนวทางการดำเนินงานโครงการเมืองมรดกโลกเมืองหลวงพระบางมีความขัดแย้งกับ Coltman(1989) ซึ่งได้ให้แนวทางในการวางแผนพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรมมีความจำเป็นต้องริเริ่มจากกระบวนการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการปรับเปลี่ยนที่มีผลต่อระบบเศรษฐกิจของประชาชนและการปรับเปลี่ยนจะต้องขึ้นอยู่กับ

ความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนด้วยว่ามีความต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนแบบใดอย่างไร

นอกจากนั้นควรมีการส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐกับประชาชนตามหลักการและยุทธวิธีของการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมถือได้ว่าเป็นปัญหาสากลที่ทุกประเทศในโลกจะต้องร่วมกันดำเนินการแก้ไขด้วยวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การพัฒนาผู้บริหารในระดับท้องถิ่นของเมืองต่าง ๆ ทั่วโลก ริเริ่มและดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาสิ่งแวดล้อมในส่วนที่เป็นท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ จุดเริ่มแรกของการดำเนินการคือ การประชุมผู้บริหารท้องถิ่นระดับโลก (World Congress of Local Governments) ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 1980 เพื่อร่วมหาแนวทางใหม่ของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ต่อมาสภาสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นระหว่างประเทศ (International Council for Local Environmental Initiatives-ICLEI) ซึ่งเป็นองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับเทศบาลขึ้นและในปี ค.ศ. 1981 สหพันธ์องค์การบริหารท้องถิ่นนานาชาติ (The International Union of Local Authorities) ได้จัดประชุมประจำปี ผู้บริหารท้องถิ่นทั่วโลกขึ้นที่กรุงออสโล ประเทศนอร์เวย์ โดยเน้นการจัดการเมืองที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพชีวิตที่ดีและถือเป็น“แผนปฏิบัติการ”สำหรับเจ้าหน้าที่ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค

ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน ที่มีผลต่อกระบวนการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เพราะเป็นสาเหตุสำคัญของการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอก อันเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมเมืองหลวงพระบาง ทั้งนี้เพราะการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นและต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลาความสัมพันธ์ระหว่างสังคม ซึ่งต้องพึ่งพาอาศัยกันในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนการสื่อสารมวลชน มีอิทธิพลอย่างมากและรวดเร็วต่อชุมชน ที่จะทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารต่างๆ อยู่ตลอดเวลาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมด้านสังคมวัฒนธรรมและวิถีชีวิต การดำเนินงานของห้องการมรดกโลกควรมีแผนงานเกี่ยวกับการรองรับเรื่องของสังคมวัฒนธรรมวิถีชีวิตอาจเกิดการปรับเปลี่ยนไปจากการเข้ามาพร้อมกับสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของรัตนะ บัวสนั่น และคณะ (2541) ได้กล่าวว่า การปรับเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรมคือมีวัฒนธรรมอื่นเข้ามาสู่ชุมชนเฉพาะความทันสมัยและเทคโนโลยีเช่น วิทยุ โทรทัศน์ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ สิ่งเหล่านี้เข้ามาในชุมชนมากขึ้นเป็นผลจากการยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ทักษะคติ ค่านิยมของคนในชุมชนมีผลต่อกระบวนการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เนื่องมาจากปัจจัยภายนอกคือนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเมืองหลวงพระบางเพราะมีความต้องการสัมผัส มีความอยากรู้อยากเห็น

และมีความสนใจเดินทางไปศึกษาวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมของเมืองหลวงพระบางสิ่งที่มีผลตามมาเป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางด้านวัฒนธรรมนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมนั้น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ปัจจัยด้านแหล่งทุนจากต่างประเทศและกลุ่มนักธุรกิจภายในประเทศ มีผลต่อกระบวนการปรับเปลี่ยนทางสังคมได้แก่ความห่างเหินของผู้คนในชุมชนเริ่มห่างจากกันเกิดขึ้นจากคนที่อยู่ในชุมชนเดิมก็ย้ายออกไปอยู่ที่อื่น แล้วมีคนอื่นเข้ามาอยู่แทนที่เดิม คนที่มาอยู่ใหม่จะเป็นนักลงทุนบ้านพักที่อยู่อาศัยและ โรงแรมสร้างตัวเองขึ้นมา ให้อุบัติกว่าคนที่อาศัยมาก่อน ตรงกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ว่า “เกิดจากการเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่ยึดถืออยู่เดิม คือการช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันเห็นใจซึ่งกันและกัน มาเป็นตัวใครตัวมัน ใครดีใครอยู่ ผลการเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่เคยยึดถือกันมาทำให้กลายเป็นคนใจคับแคบเห็นแก่ตัว จากเคยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ก็เริ่มแยกเพื่อความสะดวกสบายทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนทางโครงสร้างครอบครัวจากครอบครัวที่อยู่ร่วมกันทั้งบิดา มารดา มาเป็นครอบครัวสมัยใหม่มากขึ้นที่มีเฉพาะพ่อแม่ลูก และจากการเปลี่ยนทางโครงสร้างครอบครัว มีผลทำให้ความอบอุ่นและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวในรูปแบบเดิมปรับเปลี่ยนไปกลายเป็นความเหินห่างทางสังคมครอบครัว การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากข้างนอกเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมชาวหลวงพระบาง การปรับเปลี่ยนเหล่านี้จะเกิดขึ้นและต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับสังคมนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต การรับ เรียนรู้ ลองผิดลองถูก แล้วนำไปสู่การปฏิบัติ จึงเรียกว่าการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตได้ปรับเปลี่ยนไป แต่กรณีการเลียนแบบวัฒนธรรมอื่นของชาวหลวงพระบางมันเป็นเพียงประจักษ์การณ์ทางสังคมที่เรียนแบบวัฒนธรรมอื่นเห็นว่ามันแปลกดี จึงลองทำดู หรือคิดว่าการทำแบบวัฒนธรรมอื่นเป็นการสร้างระดับขั้นทางวัฒนธรรมใหม่ มองวัฒนธรรมตัวเองถ้าหลัง ความคิดแบบนี้จะเกิดขึ้นกับกลุ่มคนที่ต้องการสร้างภาพตัวเองให้ได้รับการยอมรับทางสังคมใหม่ว่าต้นมีความเหมือนกับคนต่างถิ่นทางเดินทางมา การแต่งกายในเมืองหลวงพระบางเป็นเพียงการเลียนแบบจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมา เพื่อการศึกษากรู้อยากเห็นความแตกต่าง และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสถานที่ที่ไปพบเห็น เพื่อเปรียบเทียบกับบ้านเกิดเมืองนอนของตน สิ่งเหล่านี้มันสะท้อนถึงความเป็นนักคิดนักจัดการที่แสวงหาประสบการณ์เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตมากกว่าจะสนุกอย่างเดียว เหมือนกับนักท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไป ที่เอาแต่ความพึงพอใจของตนเองเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบอย่างหนึ่งอย่างใดต่อชุมชนหรือเทศอื่นที่ไปเที่ยววัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวหลวงพระบางไม่มีการปรับเปลี่ยนเนื่องจากการเลียนแบบวัฒนธรรมอื่นนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมไม่ครบตามกระบวนการ

ปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม คือ รับรู้ เรียนรู้ ลองผิดลองถูก แล้วนำไปสู่การปฏิบัติ นั้นแสดงว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนเมืองหลวงพระบางเป็นเพียงปรากฏการณ์การเลียนแบบวัฒนธรรมอื่นเท่านั้น

กระบวนการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมประเด็นด้านมลภาวะเมืองหลวงพระบาง โดยการกำหนดเป็นมาตรการเกี่ยวกับเรื่องการจัดการขยะและกำจัดน้ำเสียออกจากครัวเรือนเป็นเพียงมาตรการจัดการสิ่งแวดล้อมในระยะสั้น ขาดแผนการรองรับการขยายตัวของเมืองผลการศึกษา มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง(2537)กล่าวไว้ว่า เมืองหลวงพระบางมีข้อจำกัดในตัวของมันเอง เป็นขีดจำกัดสำหรับการเจริญของเมืองหากเมืองเติบโตมากเกินไปปราศจากการวางแผนและทิศทางที่แน่นอน เมืองจะเสียเอกลักษณ์และจะต้องเผชิญปัญหาสภาวะแวดล้อมเสื่อมโทรมและต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากในการแก้ไขปัญหาเนื่องมาจากการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองหลวงพระบางของหน่วยงานห้องการมรดกโลกเป็นการใช้อำนาจรัฐเข้ามาจัดการ โดยเจ้าหน้าที่ห้องการมรดกโลกมีความเข้มงวดกับการปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลสิ่งแวดล้อมเมือง แต่ความตั้งใจของเจ้าหน้าที่ไปขัดกับประโยชน์และความต้องการของชาวเมืองหลวงพระบาง จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนในชุมชน เมื่อนำแนวคิดการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมาอธิบายกับปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมต้องอาศัยข้อมูลเชิงลึกเพราะมีองค์ประกอบหลายอย่างได้แก่ สภาพทางเศรษฐกิจ กฎระเบียบ และการบังคับใช้ กฎระเบียบ กล่าวไว้ว่า ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมและความขัดแย้งในชุมชน เกิดจากความต้องการของคนในชุมชนแตกต่างจากเจ้าหน้าที่รัฐ ในฐานะที่เป็นผู้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเมืองให้คงมีสภาพเป็นของเก่า แต่ชุมชนมีความเห็นว่าการพัฒนาต้องทำให้เจริญก้าวหน้าไม่ใช่เหมือนเดิมเป็นการปรับเปลี่ยนสิ่งใหม่ทันสมัยให้มากที่สุด มีความคิดที่แตกต่างกับแนวทางการปรับเปลี่ยนเมืองหลวงพระบางให้คงอยู่ในสภาพแบบดั้งเดิมให้มากที่สุดแต่ต้องไม่ปฏิเสธด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคล หรือจิตใจตามแนวความคิดของพระธรรมปิฎก ประยุต ปยุตโต (2539) กล่าวไว้ว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเมืองเพื่อให้เกิดความประนีประนอมกันระหว่างกิจกรรมด้านเศรษฐกิจกับกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมต้องดำเนินการควบคู่กันไปจะเลือกเอาอันใดอันหนึ่งไม่ได้ต้องเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม ต้องยอมรับการสูญเสีย และการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจต้องดำเนินไปพร้อมกับการอนุรักษ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม นั่นคือระหว่างสิ่งแวดล้อมและกระบวนการพัฒนาหรือระหว่างเศรษฐกิจกับนิเวศวิทยาจึงเป็นการพัฒนาที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงเป้าหมายของกระบวนการพัฒนาอย่างแท้จริง แต่เป็นการพัฒนาที่อยู่ในทิศทางเดิมเพียงแต่ให้ความเจริญทางเศรษฐกิจอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งถือว่าเป็นทางออกที่ดีที่สุดของสังคมในปัจจุบัน

5.6 ข้อเสนอแนะ

1. จากการที่หลวงพระบางเติบโตด้านการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก ปริมาณของการบริโภคและของเสียต่าง ๆ ย่อมเพิ่มมากขึ้น การให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมจึงเป็นเรื่องใหญ่และควรเป็นประเด็นสำคัญของการพิจารณาโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่รัฐกับประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

2. การเป็นเมืองมรดกโลก ไม่เพียงแต่เฉพาะเมืองหลวงพระบางเท่านั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงด้านการปรับปรุงด้านกายภาพหรือทางวัตถุ คือการที่ต้องคำนึงถึงทางสังคมและวัฒนธรรมอันเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนเมืองหลวงพระบางที่มีผลกระทบจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมไม่ควรคำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมาอย่างมากมาย อาทิเช่น ปัญหาค่าครองชีพ การเกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย ปัญหาความสูญเสียประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม เป็นต้น

3. การดำเนินงานของรัฐบาลโดยเฉพาะห้องการมรดกโลกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งเรื่องเกี่ยวกับการปรับปรุงซ่อมแซมตัวอาคารและการดำเนินงานพื้นที่ปรับปรุงพัฒนาพื้นที่สาธารณะของตัวเมือง เพื่อทำให้เกิดความพอใจแก่ ทุกฝ่ายและทำให้คนในชุมชนได้รู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองหลวงพระบาง

4. การเป็นเมืองมรดกโลกทางด้านกายภาพเป็นเรื่องง่าย เพียงแต่ออกกฎหมายหรือกฎระเบียบว่าด้วยเรื่องการปฏิบัติในการรักษาสีสิ่งแวดล้อมที่เป็นกายภาพให้เหมือนเดิม หรือคงสภาพเดิมไว้ แต่สิ่งที่ยากไปกว่านั้นคือเรื่องของสังคมวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คนชาวเมืองหลวงพระบาง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาใจใส่เรื่องเหล่านี้ด้วยเนื่องจากเป็นเรื่องสาเหตุการปรับเปลี่ยน เพราะมีวัฒนธรรมต่างถิ่นเข้าไปพร้อมกับนักท่องเที่ยว แล้วจะสร้างผลกระทบต่อวัฒนธรรมเดิม

5. หลังจากเมืองหลวงพระบางได้ขึ้นทะเบียนเป็นเมืองมรดกโลก มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปเมืองหลวงพระบางมากขึ้น นั้นหมายความว่าต้องมีการบริโภคมากขึ้น มีของเสียจากการบริโภคทิ้งลงเมืองหลวงพระบางเป็นจำนวนมาก ดังนั้นวิธีการกำจัดของเสียจากการบริโภคของนักท่องเที่ยวและจากคนในชุมชนนั้นคือเรื่องของสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องเร่งด่วนแลสำคัญอย่างมาก ต้องหาวิธีการจัดการให้ถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ฉะนั้น โครงการพัฒนาเมืองหลวงพระบางต้องพิจารณาเรื่องของการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรกเพราะเป็นสิ่งสำคัญต่อการเป็นเมืองมรดกโลก

5.7 สิ่งที่ยังค้นพบใหม่

ประการแรก สถานภาพทางการเงินของรัฐบาลลาวเป็นเรื่องสำคัญของเมืองมรดกโลก หลวงพระบางเพราะรายได้ของประเทศที่เกิดจากการส่งออก เมื่อเทียบกับการนำเข้าสินค้าแล้วยังขาดดุลการค้าอยู่ค่อนข้างมาก ดังนั้นการท่องเที่ยวเป็นความหวังหนึ่งที่จะสามารถดึงดูดเงินตราต่างประเทศเข้าไปสู่ประเทศผ่านเมืองมรดกโลกได้ แต่จะมากเพียงพอที่จะบูรณะมรดกโลกทั้งหมดหรือไม่ หากองค์การยูเนสโกและประเทศต่างๆ งดให้ความช่วยเหลือด้านการอนุรักษ์เมืองแล้ว ก็เป็นความยากลำบากที่รัฐบาล สปป.ลาวจะสามารถดูแลการเก็บรักษาเมืองหลวงพระบางได้ โดยลำพังหากไม่แสวงหารายได้อื่น ๆ มาทดแทน

ประการที่สอง ปัจจุบันอาคารเรือนมรดกที่ได้รับการบูรณะไปแล้วแต่ไม่มีโครงการใด ๆ ที่จะทำให้เรือนมรดกเหล่านั้นสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่สามารถทำให้อาคารมรดกเหล่านั้นมีรายได้ที่ใกล้เคียงกับรายจ่ายที่มีอยู่และที่ต้องใช้จ่ายเพื่อการบำรุงรักษาต่อไปภายภาคหน้าของที่ระลึกที่จำหน่ายภายใต้โครงการเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง และไม่มีโครงการที่จะระดมทุนในรูปแบบใด ๆ จึงเป็นที่น่าเป็นห่วงว่าสถานภาพความเป็นเมืองมรดกโลกของหลวงพระบางจะยืนนานไปได้

ประการที่สาม การริเริ่มอนุรักษ์หลวงพระบางให้เป็นเมืองมรดกโลกนั้นมีได้ริเริ่มจากประชาชนหรือท้องถิ่น แต่เป็นการริเริ่มจากส่วนกลาง แล้วบอกกล่าวให้ท้องถิ่นรับทราบถึงผลดีที่จะเกิดขึ้น จึงทำให้ความผูกพันที่มีต่อกระบวนการเก็บรักษาเมืองไม่แนบแน่นนัก การที่ชาวหลวงพระบางยังคงรักษาประเพณีวัฒนธรรมเป็นเรื่องราวความเชื่อทางศาสนา และเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงวิถีชีวิตในเมืองซึ่งยังไม่ได้รับอิทธิพลจากภายนอกมากนักแต่เมื่อด้านกายภาพของเมืองยังไม่พัฒนาตามแบบอย่างตะวันตกที่ประชาชนได้รับความสะดวกสบายจากระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ จึงทำให้ความใฝ่ฝันที่จะเห็นบ้านเมืองของตนเองพัฒนาไปอย่างประเทศอื่น ๆ มีมากแตกต่างจากกรณีของประเทศยุโรป ซึ่งมีความสะดวกสบายในวิถีการดำรงชีวิตและอาคารมรดกส่วนใหญ่ปลูกสร้างด้วยอิฐหรือหินไม่อยู่ในสภาพผุพังอย่างกรณีของหลวงพระบางมากนัก และเนื่องจากประเทศเหล่านั้นก้าวหน้าด้วยเทคโนโลยีอยู่แล้วและชาวเมืองมีความภูมิใจในการเก็บรักษาเมืองจึงมีแนวโน้มว่าเมืองเหล่านั้นจะยังยืนกว่ากรณีของหลวงพระบาง